

Розділ 5. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА ІСТОРІОГРАФІЯ

УДК: 94(470+571): 94(477.8)

Ірина Музичин

РОСІЙСЬКИЙ ЧИННИК НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ АВСТРО-УГОРЩИНИ ПЕРІОДУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У ВІДОБРАЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

У статті розкрито основні аспекти політики Росії щодо українських територій, які належали монархії Габсбургів у роки Першої світової війни у трактуванні української публіцистики.

Ключові слова: російський чинник, Австро-Угорщина, українська публіцистика, Перша світова війна, москвофільство.

Актуальність досліджуваної проблеми ґрунтується на тому, що українська публіцистична література 1914–1918 рр., як один з важливих елементів джерельно-історіографічної бази, є невід'ємною складовою при висвітленні оцінки громадсько-політичною думкою зовнішньополітичної стратегії імперії Романових щодо українських земель Австро-Угорщини.

У вітчизняній історіографії більшість робіт, присвячених вивченню цього аспекту зовнішньої політики Росії, опосередковано торкаються питань, пов'язаних з темою цієї розвідки. Особливої уваги заслуговує монографія О.Сухого, що хронологічно охоплює тільки XIX ст. [31]. Водночас історична наука у Російській Федерації активно вивчає подібні питання. З наголосом на правомірність імперської ідеології аналіз публіцистичної спадщини подано у працях О. Бахтуріної [3], Н.Пашаєвої [30], О.Міллера [26], М.Клопової [17]. Найбільш вивченими на сьогодні є проблеми національно-політичної орієнтації галичан напередодні Першої світової війни, історія москвофільського руху тощо. Водночас низка подібних публікацій не дозволяє здійснити комплексний аналіз проблеми.

Метою статті є з'ясувати стан дослідження політики Російської імперії щодо українських земель Австро-Угорщини в період Першої світової війни в українськомовних публіцистичних працях.

Одним із жанрів публіцистичної літератури є преса, яка відображає живу картину епохи, багатогранність її розвитку тощо. Галицькі періодичні видання "Правда", "Слово", "Діло", "Руська Рада", "Вістник "Народного Дома", "Руслан", "Воля", "Земля і воля", "Молода Україна", незважаючи на свою заангажованість, містили інформацію, котра дозволяє комплексно ознайомитись із суспільно-політичними настроями в Росії стосовно українських земель імперії Габсбургів.

Найвпливовішою та найавторитетнішою щоденною народовською газетою у Східній Галичині було "Діло", що виходило впродовж 1881–1939 рр. Саме на сторінках цього періодичного видання друкувалася значна частина науково-аналітичних матеріалів, які стосувалися означеної проблеми. Газетні публікації містили матеріали, що скеровувалися проти поширення ідей москвофільства та діяльності російської дипломатії у Східній Галичині. Наприклад, номер за 1910 р. містив об'ємну статтю під назвою "Документи російської пропаганди в Австрії" (26 січня), у якій метою діяльності російського уряду автори назвали намагання "приготувати терен для окупації краю..."; статті за 1911 р. – "Опікуни галицьких москвичів" (15 травня), "По русофільським процесі" (24 січня), "Русофільські з'їзди" (29 грудня) та інші містили аналогічні думки.

Окремим аналітичним розділом у газеті була рубрика "З русофільської преси", у якій редакція гостро критикувала москвофільські видання "Прикарпатская Русь", "Галичанин" тощо. Серед них можна виділити публікації від 1912 р. – "Поляки і "сила" русофільства" (17 січня), "Жертви русофільської пропаганди перед судом" (29 грудня) тощо.

З початком Першої світової війни, коли у Східній Галичині активізувалася діяльність російської дипломатії та москвофільського руху, публіцисти "Діла" видавали листи, щоденники, коментарі та інші матеріали, у яких намагалися мали дискредитувати місцевих москвофілів та російську пропаганду. Зокрема, у окремих статтях за 1914 р. звинувачували русофільських діячів у підступності, продажності та хабарництві. Це бачимо з публікацій "Москвофільський процес і польсько-російські відносини" (3 квітня), "Джерела і шляхи російської пропаганди в Галичині" (22 квітня), "Австрійське москвофільство і російські патріоти" (6 травня) та інші.

Таким чином, тогочасна преса містила значний рівень заполітизованості, що спостерігалось на прикладі оцінки москвофільського руху та діяльності імперського російського уряду у Східній Галичині.

Довоєнна ситуація в Австро-Угорщині та активізація російської пропаганди у Східній Галичині, спричинили появу оцінок діяльності москвофільського руху з боку народовців. Серед них слід назвати, насамперед, відомого ученого Володимира Гнатюка. На думку автора, російська теорія про "триєдиний "руський" народ" та москвофільська течія була "цілковитим запереченням українства...", хоч не зразу, а пізніше виступила як найзавзятіший і найлютіший його ворог, котрий не перебирав у способах боротьби з ним" [6, с. 42]. Зокрема, В. Гнатюком детально проаналізовано так звану "еволюцію поглядів окремих діячів москвофільського руху", які перейшли від народно-етнічного стану діяльності до космополітичних модерних європейських процесів.

Слід звернути увагу на дослідження громадсько-політичного діяча Омеляна Терлецького під назвою "Москвофіли й народовці в 70-их роках", яке носило виключно пропагандистський характер і містило основні засади політичної пропаганди народовців Східної Галичини. Зокрема, він зазначав: "З вуст як російських лібералів (О. Погодіна), так і російських монархістів-націоналістів (П.Струве), прозвучали заяви про звільнення "під'яремної Русі" [32, с. 38]. Завоювання Карпатської Русі, на їх думку, було справою національної честі Російської імперії. Автор визначав "українське питання" як одну з причин Першої світової війни.

Маючи безпосереднє відношення до суспільно-політичних процесів як у Східній Галичині, так і в Наддніпрянщині, Михайло Грушевський бачив у першій "культурний арсенал" українського національного руху. Тому вчений вважав, що підтримка урядовими сферами Росії москвофільства – "галицького ренегатства (зрадництва. – І.М.)" – позбавить сил для відродження український народ в цілому [7, с. 444]. Розглядаючи імперську політику як таку, що працювала на користь поляків [7, с. 532]. На думку М. Грушевського, з метою уникнення у майбутньому формування двох національностей, Галичина всіма силами повинна тягнутись до України. Тільки таким способом вона може здобути вільне майбутнє [8].

Будучи в центрі подій під час російської окупації Галичини, Дмитро Дорошенко пояснював причини "огидного насильства над совістю і переконанням мільйонів людей" з боку "російських визволителів" пропагандою поглядів на український рух як на щось "вороже російській державі і російському життю" [14, с. 18]. Висловлював впевненість, що опорою Росії у Східній Галичині була тільки "купка галицьких москвофілів" [14, с. 20].

У іншій брошурі під назвою "Угорська Русь" йдеться про неглибокий характер зв'язків угорської інтелігенції із гуртками російських слов'янофілів, які, на думку Д. Дорошенка, внесли тільки деморалізацію у кола першої: "Угорська Русь далека од великоруських центрів і великоруського розумового життя, далека й географічно, і через свої політичні умовини" [13, с. 5].

У політично-історичному нарисі С. Томашівського наголос зроблено на спланованій та чітко розробленій зовнішньополітичній концепції Росії щодо питання Карпатської Русі. Автор стверджував, що найважливішим мотивом "погоні Росії на Галичину" був "мотив, подиктований інстинктом політичного самозбереження, що не дозволяв відкладати довго здобуття Галичини. Отся небезпека – то українська національна ідея..." [33, с. 26].

Не слід забувати, на думку автора, і про географічно-стратегічні причини: "Від Варти (річка в Польщі, права притока Одри – І. М.) до Пруту Галичина і Буковина є дуже немилим клином. Ріки течуть на схід, а Карпати – перспективний оборонний кордон" [33, с. 24–25]. Варто погодитися з твердженням С. Томашівського про те, що суперницька політика на Балканах стала ідеологічною "ширмою" для приховування справжніх намірів імперії щодо Прикарпатської Русі.

Аналогічне бачення зовнішньої політики Російської імперії як завуальованої програми експансіонізму та анексії західноукраїнських земель присутнє у праці громадського діяча В. Левицького. Офіційне пояснення російським урядом причин оголошення війни Австро-Угорщині звучало, на його погляд, як намагання визволити своїх братів із австрійського ярма: "Наші браття в Австрії терплять невимовні муки. Але велика Росія чує їх крики розпуки, вона розірве кайдани, якими скована Прикарпатська Русь. Зближується вже час, коли на верхів'ї Карпатських гір повіватиме російський прапор" [21, с. 1].

В. Левицький відстоював народовські позиції та стверджував, що справжньою ціллю такої риторики було не добро, а цілковите знищення українства: "Від 1654 р. почались намагання Росії знищити самостійність українства і повернути частину одної, неділимой Росії" [21, с. 5].

У 1915 р. співробітниками журналу "Украинская жизнь" видано колективну працю "Галичина, Буковина, Угорська Русь" з метою заперечення основних постулатів російської великодержавної ідеології. Основною тезою роботи була ідея "кровного і непереривного зв'язку" краю з Україною. Її автори стверджували: "Населення Галичини, Буковини і Угорської Русі в своїх етнографічних особливостях є цілком українським... Відмінності і відступи від загальноукраїнського типу мають характер або архаїчний, що зберігся завдяки ізолюваності життя в горах, або запозичений від

сусідніх народів, але і в такому випадку перероблений по-своєму і більш-менш відповідає основному національному типу" [5, с. 31–32].

У свою чергу, праця "Українській впрямі" відкидала спроби російських націоналістів трактувати українофільство як австрофільство, тобто бачення імперською суспільно-політичною думкою мети "мазепинства": при підтримці Габсбургів відділити всі українські землі Росії. У подальшому, приєднавши до них Галичину – утворити "Київське князівство" під владою Австро-Угорщини [34].

Чи не найповніше питання імперського експансіонізму щодо України досліджене громадсько-політичним діячем Левом Когутом, який вважав війну для Росії "чисто політичною, чисто національною, чисто релігійною", тим самим заперечуючи її імперіалістичний характер [16, с. 109]. Відповідно основну мету Першої світової війни він вбачав у розширенні західних кордонів імперії, яке не могло відбутися без загарбання австро-угорських земель разом із карпатськими теренами. На його думку, вигідно була використана імперська ідея про історичну місію Росії щодо збирання "руських" земель [16, с. 116]. У російському панславізмі Л.Когут вбачав націоналізм, у якому основною складовою був "місіонерський експансивізм" [16, с. 108].

Не можна обійти увагою твори дослідника Михайла Лозинського, який в усіх працях виступає з українофільських позицій [22, 23]. На його думку, до поширення у Галичині ідеї москвофільства призвели антиукраїнська політика Відня і зневіра у власні сили національного табору. Незнання власної історії спричинило до виведення із спільного кореня двох народів – українського і російського [22, с. 6]. Розмірковуючи про природу неославізму і його практичне застосування Росією, автор прийшов до висновку, що "неослов'янофільський рух се злука росіян, москвофілів і поляків на згубу нашого (українського – І. М.) народу" [22, с. 71].

На початку війни твори, у яких він окреслив плани російського уряду щодо українських земель Австро-Угорщини, виходять під псевдонімом М. Михайленко [27–29]. На його думку, Російська імперія переслідувала такі завдання: по-перше, закінчити "собіраніє русских земель", тобто відвоювати від Австрії її українські території. По-друге, зруйнувати всі дотеперішні здобутки українського національного життя в Австрії, зрівноважити австрійських українців щодо їх національних прав з українським народом в Росії і до цілої України приміняти однакові способи гніту..." [27, с. 53].

На переконання автора, будь-які намагання українців щодо культурного, політичного і національного відродження російською ідеологією оцінювались однобічно і виключно як "реакційний, шкідливий партикуляризм (рух до відмежування окремих територій. – І.М.)" [27, с. 19]. М.Лозинський вважав, що активний курс на захоплення українських земель знаходив виправдання як боротьба з українофобією та небезпечним українством. "Щоб побороти українство в Росії, треба перше всего зруйнувати гніздо українства в Австрії," – так він окреслив основну стратегію зовнішньої політики Російської імперії щодо українських етнічних земель в роки Першої світової війни [27, с. 44].

Виключно негативно проти "модерного москвофільства" висловлювався Дмитро Донцов. Він засуджував "національне гермафродитство", тобто національну роздвоєність значної частини української інтелігенції та її рабське ідолопоклонство перед російською культурою [9].

Розмірковуючи про міжнародну ситуацію, що склалася на 1914 р. Д.Донцов писав: "Національний принцип став модний над Невою. Говорилося про "визволення" слов'янства та про "возсоєдиненіє" русского народа Галичини, Буковини, Угорщини, а думалося про Атлантику і Адрію" [10, с. 5]. Автор писав про два центри слов'янства і протиставлення двох ідеологій: австрославізму та панмосковітизму. Виходячи з реалій зовнішньополітичної ситуації, на його думку, рівновагу зберегти уже не вдасться – "або Австрія буде знищена і Росія дійде до Адріатики або Росія буде відкинута за Дніпро..." [11, с. 83–84]. У разі поразки Російської імперії Д. Донцов закликав до подальшої консолідації, скріплення українського елементу і визволення Східної Галичини [11, с. 87].

Іван Кривецький не сумнівався, що у випадку перемоги Антанти, Росія анексує Східну Галичину, Буковину, можливо, й Угорську Русь. Автор закликав українців у війні підтримати Австрію, апелюючи при цьому аргументом "сього вимагала українська *raison d'etat*" (мета перевороту – І.М.) [18, с. 1–2]. Щодо поширення у Прикарпатській Русі москвофільства, то І.Кривецький вбачав у цьому одну зі складових зовнішньополітичної програми російського уряду щодо Австро-Угорщини. Основною метою такої стратегії було питання якнайшвидшої анексії Галичини [18, с. 5].

Аналогічні думки та висновки обґрунтовуються у одній із публіцистичних праць Л. Цегельського. Причини війни він пояснював прагненням Росії захопити Галичину. На думку автора, "Росія боїться, що українська самосвідомість з Галичини перекинеться через кордон до Росії на 30-мільйонну Україну. Ось чому хоче остання дістати Галичину й Буковину в свої загребуці руки" [35, с. 6].

Досліджуючи причини і теорії виникнення москвофільства В. Будзиновський зробив висновок, що основним чинником його існування була "польська політика", ініційована Віднем. Цікавим є той факт, що автор вважав Олександра Барвінського агентом російської національної ідеї у Галичині

[4]. Як доказ – стаття останнього "Osterreich Ungarn und die historische Mission Ruslands" ("Австрія, Угорщина та історична місія Росії" – І.М.). Вона доводила, на думку В.Будзиновського, що "тепер зросійщене українського народу є свідомою ціллю його політики" [4, с. 6].

Він також наголошував на тому, що русофільство було продуктом "домашнього промислу" австрійського уряду, а не імпортоване з Росії [4, с. 19]. Саме політика колонізації, на погляд В.Будзиновського, підтримувана Віднем, а не російські карбованці, посприяла тому, що "теорії Погодіна–Барвінського" прижилися на галицькому ґрунті [4, с. 21–22].

На протигау В.Будзиновському, Микола Залізник, стверджував, що ідеї російської національної пропаганди прижилися у Прикарпатській Русі тільки завдяки "москвофілам-запроданцям", основним аргументом для котрих служили російські гроші [15, с. 8]. Ідеї панславізму (він їх вважав штучними) називав "знаряддям агресивних російських планів, які "розстрожили Україну як самостійну державу, розбили Польщу, ослабили Туреччину, тепер спрямовані на Австро-Угорщину" [15, с. 17–18]. На думку автора, український народ мав стати знаряддям для заволодіння царизмом "Дарданеллами і Константинополем", а методом досягнення мети було поширення ідей москвофільства через Відень.

Схожу концепцію зовнішньої політики Російської імперії щодо українських земель Австро-Угорщини висунув у публіцистичних творах Володимир Дорошенко. Він дотримувався думки про те, що прагнення Росії анексувати західноукраїнські землі обґрунтовувалося не великодержавними ідеями на зразок "законного насліддя російського царствующого дома" і "ісконно руського краю" [12, с. 17]. В.Дорошенко вважав, що: "Уряд з тим більшою підозрілістю і нехито дивиться на український рух і в себе вдома, і за кордоном як на такий, що вдома загрожує "цілості й неподільності" Росії, грозить їй розколом, надто небезпечним під час війни, а за кордоном – ворожою до царської Росії поставою стає навпоперек заборчим (загарбницьким – І.М.) планам царату. Після анексії Боснії і Герцеговини боротьба з українським сепаратизмом, охрещеним "мазепинством" і проголошеним австрійською інтригою, набирає форми правдивого хрестоносного походу" [12, с. 82–83].

Відображенням поглядів галицької соціал-демократії щодо досліджуваної проблеми є праці Володимира Левинського [33–34]. У одній із них знаходимо цікаве для нас твердження, що міністр закордонних справ Росії С.Сазонов, обговорюючи причини Першої світової війни у Думі, назвав "українське питання" одним із найважливіших для імперії [19, с. 38]. На думку автора, остання вбачала в Україні "південь Росії", "Південний край", "Малоросію", "Хохляндію" [19, с. 53]. В.Левинський висловлював впевненість, що анексія австрійської і угорської України ("звільнення під'яремної Русі") була питанням національного іміджу Росії.

Підсумовуючи, варто зазначити, що проблемі зовнішньополітичної концепції Росії щодо українських земель Австро-Угорщини у роки Першої світової війни присвячено чимало різнопланових публіцистичних праць. Їх автори, зазвичай, акцентували увагу громадськості на окремішності українського народу, самотності його звичаїв та культури, водночас наголошуючи на загарбницькому, експансіоністському характері політики Росії. Явище москвофільства прихильники української національної ідеї розцінювали виключно негативно, як зрадництво. Тим самим, українська публіцистична думка заперечувала будь-яку, в тому числі економічну, допомогу ззовні (втручання Польщі, Австро-Угорщини) для українського руху. Українська політична еліта категорично відкидала великодержавну ідеологію Петербурга щодо подальшої долі Карпатської Русі відстоюючи цінності національної самосвідомості, що можна прослідкувати з праць публіцистичного характеру.

Список використаних джерел

1. Аркуша О. Русофільська орієнтація в Галичині в останній чверті XIX ст. / О. Аркуша // Третій Міжнародний конгрес українців. 26–29 серпня 1996 р. Доповіді та повідомлення. Історія. Ч.1. – Харків, 1996. – С. 120–125; Аркуша О., Мудрий М. Русофільство в Галичині в середині XIX – на початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд / О. Аркуша, М. Мудрий // Вісник Львівського національного університету імені І. Франка. Серія історична. Вип. 34. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 1999. – С. 231–268.
2. Барвінський О. Значення українсько-руського народу для Австро-Угорщини / О. Барвінський. – Львів: Накл. автора, 1912. – 24 с.
3. Бахтурина А. Ю. Краины российской империи: государственное управление и национальная политика в годы Первой мировой войны (1914–1917 гг.) / А. Ю. Бахтурина. – М.: "Российская политическая энциклопедия" (РОССПЭН), 2004. – 392 с.; Бахтурина А. Ю. Политика Российской империи в Восточной Галиции в годы Первой мировой войны / А. Ю. Бахтурина. – М., 2000. – 263 с.
4. Будзиновський В. Москвофільство. Його причини і теорії / В. Будзиновський. – Львів, б.р. – 23 с.
5. Галичина, Буковина, Угорська Русь. – М.: Задруга, 1915. – 280 с.
6. Гнатюк В. Національне відродження австро-угорських українців (1772–1880 рр.) / В. Гнатюк. – Відень, 1916. – 65 с.
7. Грушевський М. Український П'ємонт // Визволення Росії і українське питання / Грушевський М. С. Твори: У 50 т. Т. 1. Серія "Суспільно-політичні твори (1894–1907)". – Львів: Світ, 2002. – С. 383–449; Грушевський М. Розбурхане мурав'яство // Визволення Росії і українське питання / Грушевський М. С. Твори: У 50 т. Т. 1. Серія "Суспільно-політичні твори (1894–1907)". – Львів: Світ, 2002. – С. 532–536.
8. Грушевський

М. Галичина і Україна // 3 біжучої хвилі. Статті й замітки на теми дня 1905–1906 років // Визволення Росії і українське питання / Грушевський М. С. Твори: У 50 т. – Т. 1. Серія "Суспільно-політичні твори (1894–1907)". – Львів: Світ, 2002. – С. 284–289. 9. Донцов Д. Модерне москвофільство / Д. Донцов. – К., 1913. – 42 с. 10. Донцов Д. Міжнародне положення України і Росія / Д. Донцов. – К.: Робітнича книгарня, 1918. – 23 с. 11. Донцов Д. Сучасне політичне положення нації і наші завдання / Д. Донцов // Твори. – Львів: Кальварія, 2001. – Т.1: Геополітичні та ідеологічні праці. – С. 71–90. 12. Дорошенко В. Українство в Росії. Новітні часи. 3 портретами / В. Дорошенко. – Відень, 1916. – 114 с. 13. Дорошенко Д. Угорська Русь / Д. Дорошенко. – К.: Вік, 1914. – 32 с. 14. Дорошенко Д. Мої спогади про недавнє минуле (1914–1918) / Д. Дорошенко. – Львів: Червона Калина, 1923–1924. – Ч.1. Галицька Руїна 1914–1917 рр. – 542 с. 15. Залізняк М. Українці, Росія й війна (замітки і матеріали) / М. Залізняк. – Б. м. в., 1915. – 45 с. 16. Когут Л. Україна і московський імперіалізм / Л. Когут. – Львів, 1916. – 211 с. 17. Клопова М. Внешняя политика России и проблемы Галиции накануне Первой мировой войны / М. Клопова // Вестник Московского университета. Серия история. – 1999. – № 3. – С. 36–47. 18. Кревецький І. Галичина і Росія. Кілька історичних пригадок / І. Кревецький. – Львів, 1914. – 30 с. 19. Левинський В. Царская Россия и украинский вопрос / В. Левинський. – Женева, 1917. – 105 с. 20. Левинський В. Причина світової війни (про імперіалізм) / В. Левинський. – Скентон: Народна воля, 1916. – 24 с. 21. Левицький В. Як живеться українському народові в Австрії / В. Левицький. – Відень, 1915. – 28 с. 22. Лозинський М. Українство і москвофільство серед українсько-руського народу в Галичині / М. Лозинський. – Стрий: Опришки, 1994. – 93 с. 23. Лозинський М. Галичина в житті України / М. Лозинський. – Відень, 1916. – 63 с. 24. Любченко В. Москвофільський фактор в політиці Російської імперії напередодні і на початку Першої світової війни / В. Б. Любченко // Проблеми історії України XIX–XX ст. – Вип. VI. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – С. 125–142. 25. Макарчук С. Галицьке москвофільство в кінці XIX – на початку XX ст. / С. Макарчук // Історичні дослідження. Вітчизняна історія: Республіканський міжвідомчий збірник наукових праць. – Випуск 16. – К., 1990. – С. 101–107; Макарчук С. Москвофільство: витоки та еволюція ідеї (середина XIX ст.–1914 р.) / С. Макарчук // Вісник Львівського університету. Серія історична. Вип. 28. – Львів, 1992. – С. 82–98. 26. "Украинский вопрос" в политике властей и русском общественном мнении (вторая половина XIX в.) / А. И. Миллер. – СПб: Алетейя, 2000. – 260 с.; Миллер А. И. Россия-Украина: история взаимоотношений: [Сб. ст.] / Институт славяноведения и балканистики РАН. – М., 1997. – 246 с. 27. Михайленко М. Росія і Україна. З приводу теперішньої світової війни / М. Михайленко. – Б.м.в., 1915. – 50 с. 28. Михайленко М. "Визвольні маніфести" російського уряду в теперішній війні / М. Михайленко. – Б.м.в., 1915. – 29 с. 29. Михайленко М. Національне питання в Росії й війна / М. Михайленко. – Б.м.в., 1914. – 16 с. 30. Пашаева Н. Очерки истории русского движения в Галичине XIX – XX вв. / Н. М. Пашаева. – М., 2001. – 201 с. 31. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX ст.) / О. Сухий. – Львів: Каменярь, 2003. – 496 с. 32. Терлецький О. Москвофіли й народовці в 70-их рр. / О. Терлецький. – Львів: Літературно-народна бібліотека, 1902. – 64 с. 33. Томашівський С. Галичина. Політично-історичний нарис з приводу світової війни / С. Томашівський. – Б.м.в., 1915. – 32 с. 34. Український вопрос. – М.: Задруга, 1915. – 162 с. 35. Цегельський Л. З чого виникла війна та що вона нам може принести / Л. Цегельський. – Відень, 1915. – 15 с.

Ірина Муzychyn

РОССИЙСКИЙ ФАКТОР НА УКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ АВСТРО-ВЕНГРИИ ПЕРИОДА ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ В ОТРАЖЕНИИ УКРАИНСКОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ

В статье раскрыты основные аспекты политики России относительно украинских территорий, принадлежавших монархии Габсбургов в годы Первой мировой войны в видении украинской публицистики.

Ключевые слова: российский фактор, Австро-Венгрия, украинская публицистика, Первая мировая война, москвофильство.

Iryna Muzychyn

THE RUSSIAN FACTOR IN UKRAINIAN LANDS OF AUSTRIA-HUNGARY DURING THE FIRST WORLD WAR IN THE REFLECTION UKRAINIAN JOURNALISM

The article covers the main aspects of Russia's policy in respect of Ukrainian territory, which belonged to the Habsburg monarchy in the years of the First world war in the vision of Ukrainian journalism.

Key words: Russian factor, Austria-Hungary, Ukrainian journalism, World War I, Russophilism.